

De waarde van de Nectarindex voor imkers

Tekst Jos Valentin en Dick Gatsonides

Op 28 september is door de NBV een terugkomdag georganiseerd voor de ambassadeurs biodiversiteit. Als locatie was het biologische bloembollenbedrijf JUB Holland in Noordwijkerhout uitgekozen.

Naast een boeiende rondleiding door het bedrijf JUB Holland stond er onder andere een workshop 'Nectarindex' op het programma. Dick Gatsonides (FLORON Hollands Duin) en Jos Valentin (Imkervereniging Amstelland) gaven aan de ambassadeurs biodiversiteit een uitleg over de Nectarindex.

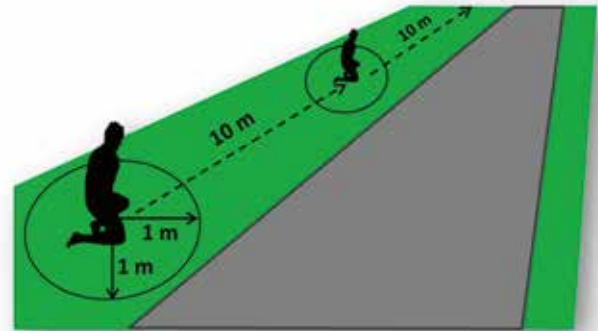
Jos heeft als vrijwilliger bij Natuurgroep Aalsmeer kennis gemaakt met de Nectarindex. Hij merkte toen dat deze methode goed bruikbaar was om met de beheerder van bermen in gesprek te gaan over het maken van de overstap naar ecologisch bermbeheer. De presentatie voor de ambassadeurs biodiversiteit was bedoeld om via hen ook alle imkers te bereiken en die te stimuleren om met de Nectarindex aan de slag te gaan.

Leefgebied

Dat bloeiende bermen een belangrijk leefgebied zijn voor insecten zoals vlinders, wilde bijen, honingbijen en zweefvliegen snapt elke imker. Bloeiende bermen vormen niet alleen een leefgebied voor deze bestuivers maar spelen ook een grote rol om de stukken natuur die we nog hebben met elkaar te verbinden. Deze verbindingen maken het mogelijk dat soorten zich kunnen verplaatsen en er voldoende genetische uitwisseling kan plaatsvinden. Het belang ervan neemt steeds verder toe door het al maar verder oprukken van bebouwing, infrastructuur en intensieve landbouw. De kwaliteit van een bloemrijke berm wordt sterk beïnvloed door een juist beheer. Vele bermen worden geklefeld waarbij alle insectenleven wordt vernietigd en het maaisel blijft liggen. Door vertering van de door het klepelen kapotgeslagen vegetatieresten komen voedingsstoffen vrij die de bermen verrijken. Als gevolg hiervan vindt veelal verzuivering van de berm plaats en worden (nectar)planten, die van een schralere bodem houden, verdrongen.

Door een of twee keer per jaar de berm te maaien en het maaisel af te voeren, zal de bodem langzaam verarmen en krijgen grassen, brandnetels en andere snelle groeiers minder kans om de begroeiing te domineren. Bloeiende kruiden kunnen weer tot wasdom komen en met hun bloemen voedsel leveren aan bloem bezoekende insecten. Dit ecologisch bermbeheer maakt het mogelijk om een steeds grotere variatie aan bloemen te krijgen en daarmee een steeds grotere variatie aan insecten. Een grotere biodiversiteit dus!

Honingbijen halen hun nectar en stuifmeel voor het merendeel uit drachtplanten die op een locatie in grote aantallen voorkomen. Onze bijen doen 'hun dansje' met als resultaat dat ook de overige bijen van het volk juist deze drachtplanten massaal bezoeken. Maar ook voor de honingbijen zijn bloemrijke bermen van groot belang. Die bieden een ruime variatie aan stuifmeel gedurende het hele groeiseizoen. Dat

Figuur 1. Schematische weergave indeling bermtraject

vormt een belangrijke aanvulling op het stuifmeel van de massale drachtplanten. Kortom, ook als imker moeten we onze bermen koesteren.

Onderzoek inheemse planten

De Vlinderstichting en FLORON zijn in 2017 de landelijke campagne 'Mijn Berm Bloeit!' gestart om meer inzicht te krijgen in de bloemenrijkdom van een berm en de potentie ervan voor bestuivers. Ook probeert de campagne natuur liefhebbers te stimuleren om mee te doen met onderzoek aan inheemse planten. De organisaties hebben gezocht naar een laagdrempelige monitoringmethode, geschikt voor een brede groep gebruikers. Dat is de Nectarindex geworden. Om het invullen van de aangetroffen bermplanten te vereenvoudigen zijn een simpel telformulier en zoekkaart ontwikkeld, deze zijn te vinden op de website van FLORON. Van een berm die moet worden gemonitord wordt een representatief stuk van ongeveer 100 m gekozen. Binnen die 100 m wordt elke 10 m een meetpunt geprikt. Binnen een straal van een meter worden de aanwezige (nectar)plantensoorten geteld (figuur 1). Zo zal bij het monitoren een lijst ontstaan met de in de berm aangetroffen nectarplanten. Per plantensoort wordt geturfd in hoeveel meetpunten van het bermtraject die soort voorkomt. Zo ontstaat een score van 1 tot 10 per aangetroffen soort.

Om geen nectarplanten te missen bij het tellen, wordt geteld als de vegetatie in die berm goed ontwikkeld is: vlak voor de eerste maaibeurt of ruim een maand na deze maaibeurt. De aantallen worden in het veld op een papieren formulier ingevuld. Voor beginners is dat een basisformulier dat kan worden gebruikt met de plantenzoeckkaart (figuur 2). Er is ook een Pro-versie van het formulier, voor gebruik door vrijwilligers met veel plantenkennis. Hierbij noteer je alle planten. Deze aanpak verdient de voorkeur als je de data ook wilt gebruiken voor het optimaliseren van een maaiadvies. Op het formulier worden ook wat lokale kenmerken ingevuld over het type landschap en de wijze van beheer. De teller voert zijn gegevens in bij de Nationale Databank

Figuur 2. Zoekkaart nectarplanten in beeld

Flora en Fauna (NDF)-Verspreidingsatlas, waarbij het getelde traject als een lijn op de kaart wordt ingetekend. Als er eenmaal een traject is aangemaakt, dan is het eenvoudig om hieraan later de telresultaten van volgende bezoeken toe te voegen.

Van de aangetroffen plantensoorten is hun bloeitijd bekend en welke eisen die stellen aan hun omgeving voor wat betreft stikstof, zuurgraad en vocht. Na de invoer van de tellingen in de NDF Verspreidingsatlas wordt daarmee een analyse met een bloeitijddiagram gemaakt, met indicator waarden voor stikstof, zuurgraad en vocht.

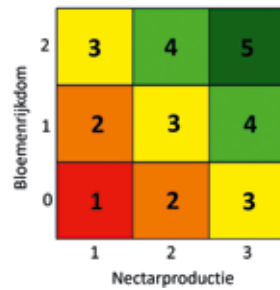
Nectarindex

Naast de bloeitijd is natuurlijk ook de hoeveelheid nectar van belang. FLORON ontwikkelde de Nectarindex als waardering van een berm voor zijn nectarproductie en de diversiteit aan bloemen. De nectarproductie van elke gevonden plantensoort in het bermtraject wordt gecombineerd met het aantal keer dat de soort is geteld en dan ingedeeld in een van de drie klassen. Ook wordt het aantal nectarplanten in drie klassen ingedeeld. Uiteindelijk wordt hiermee de waarde van de nectarindex berekend, tussen 0 en 5 (figuur 3). Hoe hoger de nectarindex, des te meer nectar er gedurende het jaar voor de insecten in potentie beschikbaar is. In een berm met een nectarindex van 0 hebben de insecten niets te zoeken. Maar ook een maaibeurt vlak vóór de bloei levert een 'lege' berm op voor de bloem bezoekende insecten.

De soortenlijst met hun indicatiewaarden wordt ook gebruikt voor het opstellen van een maaiaadvies voor de berm die werd gemonitord. Door elk jaar eenzelfde traject te tellen, kan de ontwikkeling van de kwaliteit van de berm worden gevolgd. De effecten van een ander beheer, bijvoorbeeld het overstappen van klepelen naar maaien en afvoeren, wordt dan zichtbaar.

Ecologisch bermbeheer

Na een aantal jaren van de campagne "Mijn berm bloeit!" zijn inmiddels ruim 6000 bermen geteld en komt uit de resultaten duidelijk het belang van ecologisch bermbeheer

Figuur 3. Nectarindexwaarden (FLORON/Froukje Postma)

naar voren. Ecologisch bermbeheer bevordert de soortenrijkdom en ook de potentiële nectarproductie, maar zorgt ook voor een toename van de diversiteit van bloembezoekende insecten. Inmiddels heeft De Vlinderstichting de Nectarindex als verplicht monitoringinstrument opgenomen in Kleurkeur, het keurmerk voor ecologisch beheer van bermen en groenstroken. Een groeiend aantal opdrachtgevers (gemeenten, provincies) vraagt bij aanbestedingen van bermbeheer om Kleurkeur, waardoor er ook meer met de Nectarindex gemonitord wordt.

Steeds meer lokale natuurverenigingen gaan met de Nectarindex aan de slag. Door de resultaten onder de aandacht te brengen van de lokale politici, ontstaat er draagvlak voor een goed ecologisch bermbeheer binnen de eigen gemeente.

Omdat de bloemrijke bermen van zo'n groot belang zijn voor de biodiversiteit en ook als gevarieerde stuifmeelbron belangrijk zijn voor onze honingbij, roepen we elke imkersvereniging op om hun imkers te stimuleren om met ingang van dit jaar in april een start te maken met het monitoren van de kwaliteit van de bermen in hun directe omgeving. Met de Nectarindex is meedoen heel eenvoudig.

Dus doe mee! En draag je steentje bij aan nog meer bloeiende bermen.

Meer informatie: www.floron.nl/nectarindex. Hier kun je formulieren en zoekkaart downloaden en instructievideo's bekijken en zie je antwoorden op veel gestelde vragen. ●